

This item is the archived peer-reviewed author-version of:

Moet de verkrijgende verjaring van de familienaam toegelaten worden in België?

Reference:

Van de Voorde Johan.- Moet de verkrijgende verjaring van de familienaam toegelaten worden in België?
Tijdschrift voor familierecht - ISSN 1784-1674 - 9(2023), p. 252-264
To cite this reference: <https://hdl.handle.net/10067/2009600151162165141>

Moet de verkrijgende verjaring van de familienaam toegelaten worden in België?

Johan VAN DE VOORDE

Senior onderzoeker Onderzoeksgroep Persoon en Vermogen, Universiteit Antwerpen

I. Inleiding

1. Probleemstelling. In 1802 wordt een overspelig kind geboren, Constant, dat de naam krijgt van zijn vader Armand-Louis Béthune. Dit was strijdig met het (opgeheven) artikel 335 oud BW¹, zodat Constant niet de naam Béthune had mogen dragen. Constant en zijn eigen zoon Armand-Maximilien hadden de naam (en de adellijke titel) al ruim een eeuw gedragen toen een andere tak van de familie een rechtsvordering tot naamsbetwisting² instelde. Het Franse Hof van Cassatie oordeelde dat Constant en Armand-Maximilien de naam Béthune mochten dragen door het loyale, openbare en onbetwiste langdurige bezit van deze naam. Daarmee heeft het Franse Hof van Cassatie de mogelijkheid bevestigd van een verkrijgende verjaring van de familienaam.³

Een dergelijke uitspraak verrast. De verkrijgende verjaring – de verkrijging van iets door langdurig bezit (art. 2219 oud BW; art. 3.26, eerste lid BW) – is bij uitstek een vermogensrechtelijke aangelegenheid.⁴ Dat beeld wordt thans nog versterkt door artikel 3.26, eerste lid BW, dat de verkrijging van een zakelijk recht opneemt als deel van de definitie van de verkrijgende verjaring. Bovendien geldt in Frankrijk – zoals in België – de onveranderlijkheid van de naam als beginsel (zie nr. 5.). De onveranderlijkheid houdt ook in dat de naam onverjaarbaar is. Dat betekent dat zowel de bevrijdende verjaring – het gedurende lange tijd niet dragen van een naam – als de verkrijgende verjaring – het gedurende lange tijd dragen van een naam die niet de naam is die aangewezen wordt door het naamrecht – onmogelijk zijn.

Er is echter geen principiële reden waarom de verkrijgende verjaring beperkt moet blijven tot het goederenrecht. In beginsel vertoont elk subjectief recht de kenmerken die noodzakelijk zijn voor verkrijgende verjaring.⁵ Dit geldt ook voor elementen van de staat van personen. Aldus heeft er een verkrijgende verjaring van de Belgische nationaliteit bestaan: het oude⁶ artikel 17 WBN (ondertussen hersteld met een functioneel vergelijkbare tekst, maar zonder duidelijke verwijzing naar de verkrijgende verjaring⁷) bepaalde dat een tienjarig bezit van de staat van Belg (door het uitoefenen van het stemrecht, het vervullen van de dienstplicht, het hebben van een Belgische identiteitskaart of een Belgisch paspoort⁸) de bevoegdheid gaf om een nationaliteitsverklaring af te leggen en op die manier de hoedanigheid van Belg te verwerven.⁹ Daarnaast

¹ Deze bepaling verbood de erkenning van bloedschennige of overspelige kinderen.

² Zie over deze vordering bv. G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 205, nr. 411.

³ Cass. fr. 6 maart 1923, *D.* 1923, 85, noot R. SAVATIER.

⁴ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 139-141, nrs. 388-394.

⁵ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 136-139, nrs. 381-387.

⁶ Opgeheven door art. 14 wet 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken, *BS* 14 december 2012, 79.998.

⁷ Art. 17 WBN zoals hersteld door art. 144 wet 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, *BS* 2 juli 2018, 54.455.

⁸ M. VAN DE PUTTE en J. CLEMENT, *Nationaliteit in APR*, Gent, Story-Scientia, 2001, 72, nr. 177.

wordt algemeen aanvaard dat de verkrijgende verjaring van het erfgenaamschap – dat geen zakelijk recht is en, althans wanneer het gaat om het intestaat erfrecht, verband houdt met de afstamming – mogelijk is.¹⁰

Men kan zich dan afvragen in welke mate de verkrijgende verjaring mogelijk is bij andere elementen van de staat van personen. Er zijn in elk geval elementen van staat die zich uit hun aard niet lenen voor een verkrijgende verjaring. Zo is het geslacht een biologisch feit waaraan thans nog maar weinig rechtsgevolgen gehecht worden (wat de inbezitneming bemoeilijkt) en dat op het juridische vlak vrij eenvoudig gewijzigd kan worden, zelfs wanneer dit (nog) in tegenspraak is met het biologische geslacht (art. 135/1 oud BW). Ook de woonplaats kan eenvoudig gewijzigd worden (art. 103 oud BW).

Daarentegen kan de familienaam theoretisch wel in aanmerking komen voor verkrijgende verjaring. Het is immers mogelijk dat een familie gedurende lange tijd een ‘foute’ familienaam draagt (zoals gezien in het inleidende voorbeeld; zie voor meer voorbeelden nr. 2. ; het gaat dan om een naam die bij de normale toepassing van het naamrecht niet gedragen zou mogen worden), zodat het wenselijk kan zijn om de feitelijke toestand juridisch te verankeren. Dat is een belangrijke functie van de verkrijgende verjaring.¹¹

Het is dan ook de bedoeling van deze bijdrage om te onderzoeken of de verkrijgende verjaring van de familienaam mogelijk is, dan wel mogelijk zou moeten worden. Concreet betekent dit dat een persoon door het langdurige gebruik van een familienaam die niet de familienaam is welke hij volgens het naamrecht zou moeten dragen, een subjectief recht krijgt om deze naam verder te blijven gebruiken. Hierbij wordt vergeleken met het Franse recht, dat de verkrijgende verjaring van de familienaam reeds lange tijd aanvaardt.

2. Illustraties uit de praktijk. De Franse praktijk geeft enkele voorbeelden van verkrijgende verjaringen van een familienaam:

- vaak gaat het om een zogenaamde “*chasse aux particules*”,¹² waarbij de partijen hun naam hadden gewijzigd (bv. door het toevoegen van een verwijzing naar een leen) om een adellijke herkomst aan te geven;
- in een geval ging het om de afstammelingen van een overspelig kind, dat in zijn geboorteakte de naam van zijn vader had gekregen, hoewel dit in de toenmalige stand van het recht niet mogelijk was.¹³ De afstammelingen konden de naam van hun natuurlijke voorouder behouden dankzij de verkrijgende verjaring;

---

⁹ J. VAN DE VOORDE, “De publiekrechtelijke verkrijgende verjaringen, hulp of hinderpaal voor de participatie van de burger in de rechtsorde? De verkrijgende verjaring van het gewoonterecht, van de nationaliteit en van rechten in de sociale zekerheid” in N. APPERMONT en U. CERULUS (eds.), *Participatie van de burger in de rechtsorde / Participation du citoyen à l'ordre juridique*, Brugge, die Keure, 2017, (158) 164-167, nrs. 24-27.

Zie in [Frankrijk](#) art. 21-13 Cc (vroeger art. 57-1 *Code de la nationalité française*).

Men zou kunnen stellen dat het niet strikt genomen gaat om de verkrijgende verjaring van de nationaliteit doch slechts van een bevoegdheid om de nationaliteit te verkrijgen, maar bij de vermogensrechtelijke verjaring geldt eveneens dat de intreding van de verjaring (behalve in aangelegenheden die de openbare orde raken, met dien verstande dat de wetgever hiervan kan afwijken) enkel een toe-eigeningsbevoegdheid (verkrijgende verjaring) of bevoegdheid tot weigeren om te betalen (bevrijdende verjaring) oplevert, waarna nog een bijkomende handeling – de inroeping – nodig is (zie J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 542-547, nrs. 1541-1551). De structuur van de (voormalige) verkrijgende verjaring van de nationaliteit verschilt dus niet van de vermogensrechtelijke verkrijgende verjaring.

¹⁰ Zie uitgebreid J. VAN DE VOORDE, “De verkrijgende verjaring van het erfgenaamschap”, *T.Not.* 2021, (1102) 1102-1131.

¹¹ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 43-44, nrs. 121-122.

¹² F. LAROCHE-GISSEROT, “Nom – Prénom” in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 173. Zie bv. Cass. fr. 10 maart 1862, *D.* 1862, I, 219; Cass. fr. (Civ. 1) 30 september 2003, *JCP G* 2004, II, nr. 10119, noot A. ZELCEVIC-DUHAMEL.

¹³ Cass. fr. 6 maart 1923, *D.* 1923, 85, noot R. SAVATIER.

- er is ook een geval waar een persoon zijn Occitaanse naam verfranst had om beter te passen bij zijn betrekking als Frans diplomatiek gezant.¹⁴ De verkrijgende verjaring maakte het mogelijk voor zijn afstammelingen om de verfranste versie van de naam te blijven dragen als hun officiële naam;
- soms probeert een naamdrager de verkrijgende verjaring in te roepen om te verhinderen dat een later vastgestelde afstamming de naam verandert, zij het dat dit zonder veel succes gebeurt.¹⁵

In België levert de rechtspraak weinig voorbeelden op. Een Franstalige politica deed in 1982 een verdienstelijke poging om de verkrijgende verjaring van (een gebruiksrecht op) de familienaam in te roepen, maar deze poging strandde. Het betrof mevrouw Mohin, die getrouwd was geweest met meneer Mathieu. Tijdens het huwelijk had mevrouw de familienaam Mathieu-Mohin gebezigd, overeenkomstig het recht van de echtgenoten om elkaanders familienaam te gebruiken in beroepsbetrekkingen (art. 216, § 2 oud BW) en (op grond van gewoonterecht) in het burgerlijke leven.¹⁶ De echtelijke relatie liep echter spaak en een echtscheiding volgde. Mevrouw Mohin stelde dan dat zij een intellectueel recht op de naam Mathieu-Mohin had verkregen “door het langdurig gebruik en door de verworven bekendheid onder die naam”. De verwijzing naar het “langdurig gebruik” doet denken aan de verkrijgende verjaring, aangezien de verkrijgende verjaring inhoudt dat degene die langdurig een bepaald goed of recht ‘gebruikt’ (bezit) ervan eigenaar wordt. De Brusselse rechtbank van eerste aanleg wees deze stelling af, onder andere omdat deze inging tegen de onveranderlijkheid van de naam.¹⁷ Er is ook rechtspraak over het gebruiksrecht op de naam van voormalige echtgenoten na echtscheiding die geen gebruik maakt van het langdurige gebruik (dus van de verjaring), maar op grond van buitengewone omstandigheden aan een ex-echtgenote toestaat de naam van haar ex-echtgenoot te blijven gebruiken.¹⁸

Het is ook mogelijk dat migranten een andere naam aannemen wanneer ze in België aankomen. Zo kreeg het hof van beroep te Brussel te oordelen over een rechtsvordering tot verbetering van akten van de burgerlijke stand van een koppel (en hun kinderen) dat onder valse identiteiten politiek asiel in België had gevraagd en later de correcte naam terug wou aannemen.¹⁹

3. De naam. De naam “is het woord of geheel van woorden en grafische tekens waarmee een persoon verplicht wordt aangeduid in de maatschappelijke omgang en waardoor hij kan worden geïndividualiseerd.”²⁰ In de praktijk wordt de verkrijgende verjaring uitsluitend ingeroepen voor familienamen. De familienaam identificeert een familie in de juridische zin, zijnde personen die door wettelijk erkende oorspronkelijke afstammingsbanden of door adoptie een band hebben.²¹ De naam heeft ook de identificatie van een persoon als functie.²²

In de mate dat een verkrijgende verjaring van de familienaam aanvaard wordt, lijkt het principieel moeilijk te zijn om de verkrijgende verjaring van een voornaam uit te sluiten, maar de tendens om een zeer lange

¹⁴ Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, noot Ph. NÉRAC, *D. (informations rapides)*, 414 (samenvatting), noot.

¹⁵ Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239, *Bull.* 2010, I, nr. 148, *Petites affiches* 2010, afl. 191, 10, noot C. SIFFREIN-BLANC.

¹⁶ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 87-89, nrs. 220-226.

¹⁷ Rb. Brussel 27 januari 1982, *RW* 1983-84, kol. 2970, noot W. PINTENS.

¹⁸ Brussel 30 mei 2002, *EJ* 2003, 26, noot M. DE THEIJE, *Rev.trim.dr.fam.* 2003, 111. Zie over deze problematiek P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 88, nr. 224.

¹⁹ Zie bv. Brussel 18 september 2014, *Rev.not.b.* 2015, 233.

²⁰ A.-S. VERSWEYVELT, *De naam*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 29, nr. 31. Zie in dezelfde zin C. AUGHUET, L. BARNICH, D. CARRÉ, N. GALLUS, G. HIERNAUX, N. MASSAGER, S. PFEIFF, N. UYTENDAELE, A.-Ch. VAN GYSEL en T. VAN HALTEREN, *Les personnes in De Page. Traité de droit civil belge*, Brussel, Bruylant, 2015, 224, nr. 224; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 99, nr. 138; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 71, nr. 172.

²¹ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 81, nr. 68.

²² F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 99, nr. 139.

termijn van bezit te vereisen (zie nr. 18.) maakt het onwaarschijnlijk dat een voornaam gewijzigd wordt door de verkrijgende verjaring. Er is ook een veel grotere vrijheid wat betreft de voornaam (zowel bij de initiële keuze als bij een latere wijziging), die ertoe leidt dat er weinig tot geen vraag is naar een verkrijgende verjaring van de voornaam. Of een (nog) grotere keuzevrijheid bij de familienaam wenselijk is, is een vraag die actueel aan de orde is, maar hier niet behandeld kan worden.²³

4. Methodologie. Naast het Belgische recht onderzoeken we ook het Franse recht. Het Franse recht is interessant omdat het de verkrijgende verjaring van de familienaam aanvaardt, ondanks het feit dat Frankrijk ook – historisch op basis van dezelfde wetteksten als degene die in België golden – de onveranderlijkheid van de familienaam als principe hanteert.

II. Beginsel: onveranderlijkheid van de familienaam

5. Onveranderlijkheid en onverjaarbaarheid van de familienaam. Principieel is de familienaam in België en Frankrijk onbeschikbaar, onveranderlijk en onverjaarbaar, direct verbonden met de persoon (en met de afstamming²⁴), van wie ze een persoonlijkheidsrecht is.²⁵ De familienaam is buiten de handel, wat eveneens een obstakel is voor de verjaring (art. 2226 oud BW).²⁶ De onveranderlijkheid betekent dat de naam niet vatbaar is voor autonome wijziging.²⁷ Ze betreft in beginsel de naam die gebruikelijk was op het ogenblik dat de wet van 6 *fructidor* jaar II in werking trad (= 26 januari 1797).²⁸ We zullen echter verder in dit randnummer zien dat het Hof van Cassatie de mogelijkheden om fouten in temporeel ver verwijderde geboorteakten recht te zetten, sterk beperkt in de zin dat men enkel kijkt naar de geboorteakte van de naamgever (vader, moeder, meemoeder of een combinatie hiervan) om te bepalen of de geboorteakte de juiste familienaam

²³ Zie bv. sterk tegen meer keuzevrijheid P. SENAËVE, “Naar een vrijheid in keuze van familienaam?”, *T.Fam.* 2014, (30) 30-33. In de richting van meer keuzevrijheid: M. HERZOG-EVANS, “Autonomie de la volonté et nom. Un plaidoyer”, *RRJ* 1997, (45) 45-68.

²⁴ Cass. 29 januari 1926, *Pas.* 1926, I, 198.

²⁵ Art. 370/1 oud BW (dit artikel vervangt de Franse wet uit 1794, verder in deze voetnoot vermeld); Rb. Brussel 27 januari 1982, *RW* 1983-84, kol. 2970, noot W. PINTENS; G.L. BALLON, “Ik gaf mijzelf (g)een naam. Over anoniem en pseudoniem optreden in de openbaarheid”, *TPR* 1981, (557) 574, nr. 11; W. PINTENS, *Naam* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 110-111, nr. 254, 117-120, nrs. 272-279; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, *Théorie des droits et des lois. Les personnes. La famille*, Brussel, Bruylant, 1948, 342-343, nr. 273, 358-359, nrs. 297-298; CENTRE DE DROIT DE LA FAMILLE DE L'UNIVERSITÉ CATHOLIQUE DE LOUVAIN, *Traité de l'état civil*, I, *Les relations internes*, Brussel, Larcier, 1978, 103, nr. 225; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 100, nr. 141; P. BERGHE en B. ROUSSEAU, “Le changement de nom consenti à des fins publicitaires”, *Rev.fac.dr.Lg.* 2002, (271) 273, nr. 4; M. VAN DAMME, *Adel* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1982, 32, nr. 71; C. DE BUSSCHERE, “De bescherming van de handelsnaam en de maatschappelijke benaming, en het verlies van deze bescherming door niet te reageren op inbreuken”, *Jura Falc.* 1971-72, (29) 33, nr. 7; I. DELBROUCK, “Naam, naamdracht en valse naam” in *Postal Memorialis*, Mechelen, Kluwer, 2014, N10/12; E. GULDIX, A. WYLLEMAN, C. DECLERCK, M. MASSCHELEIN, P. DE HERT, K. SWERTS, F. DE BOCK en R. SAELENS, “Overzicht van rechtspraak. Personenrecht (2001-2008)”, *TPR* 2009, (769) 787, nr. 13; A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2002, 46, nr. 102; F. LAURENT, *Principes de droit civil français*, XXXII, Brussel, Bruylant, 1878, 250-253, nr. 239; Ph.-A. MERLIN, *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence*, IX, *Pac – Prise*, Parijs, Garnery, 1813, 631, v° *Prescription*; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 205, nr. 409; N. DEBRUYNE, *Commerciële exploitatie van de menselijke afbeelding, naam en stem*, Brugge, die Keure, 2021, 37, nr. 36.

Frankrijk: Art. 1 wet 6 *fructidor* jaar II (6 *fructidor* an II – 23 augustus 1794) *portant qu'aucun citoyen ne pourra porter de nom ou de prénom autres que ceux exprimés dans son acte de naissance*, *Bulletin des lois* jaar II, afl. 44, nr. 240; G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil. Les personnes*, Parijs, Sirey, 1976, 818-819, nr. 727; Ph. NÉRAC, “[Acquisition du nom par la possession]” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, I; E. AGOSTINI, “[La possession propre à conférer le nom]” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 6 juli 1977, *D.* 1978, 397, nr. I (genuanceerd); A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Parijs, Dalloz, 1993, 74-77, nr. 62; C. MARIE, “V° Nom - Fasc. 20: NOM. – Changement de nom”, *JurisClasseur Civil Annexes*, 2020, nr. 1; F. LAROCHE-GISSEROT, “Nom – Prénom”, in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 154.

²⁶ Cass. fr. 15 mei 1867, *D.* 1867, I, 241, concl. P. FABRE, noot A. LEVESQUE; Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 81, nr. 67. Zie over het buiten de handel zijn J. VAN DE VOORDE, “Les choses hors commerce”, *JT* 2023, (2) 2-15.

²⁷ P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 34-35, nr. 56 (m.b.t. de staat van personen in het algemeen).

²⁸ Cass. 6 maart 1924, *Pas.* 1924, I, 236, noot; Rb. Luik 10 oktober 1975, *JT* 1976, 230; Rb. Luik 18 december 2000, *RTDF* 2001, 76; W. PINTENS, *Naam* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 99, nr. 230 (*a contrario*); W. PINTENS, “De verbetering van de naam in de akten van de burgerlijke stand” (noot onder Cass. 29 oktober 1976), *RW* 1977-78, kol. 838.

bevat. Voordien heerste in onze streken een grote vrijheid met betrekking tot de familienaam, behalve voor zover men hierdoor adeldom voorwendde.²⁹ Hetzelfde gold in Frankrijk.³⁰

Volledigheidshalve merken we nog op dat de onveranderlijkheid niet absoluut is. Zo kan een procedure van naamsverandering of een wijziging van de afstammingsbanden tot een naamsverandering leiden.³¹ Dit betreft wettelijke uitzonderingen op de onveranderlijkheid van de naam, zodat het beginsel blijft bestaan. In de mate dat de onveranderlijkheid enkel de autonome wijziging verbiedt (zie hoger in dit randnummer), zijn de genoemde uitzonderingen ook geen echte uitzonderingen, want ze houden geen autonome wijziging in.

In België wordt (buiten de ondertussen talrijke wettelijke uitzonderingen) streng de hand gehouden aan de onveranderlijkheid en onverjaarbaarheid van de naam, hoewel hierbij twee strekkingen aanwezig zijn. De eerste strekking, gesteund door het Grondwettelijk Hof, geeft aan de onveranderlijkheid een vrijwel absolute betekenis, die inhoudt dat eender welke (wederrechtelijke) afwijking van de naam die gebruikelijk was op het ogenblik dat de wet van 6 *fructidor* jaar II in onze streken in werking trad, verbeterd moet worden.³² Ze wordt gevolgd door een deel van de lagere rechtspraak en van de rechtsleer. De tweede strekking, gevolgd door het Hof van Cassatie en door de uitvoerende macht, kijkt enkel naar de geboorteakte van de naamgever (vader of moeder, of thans mogelijk ook vader én moeder en moeder én meemoeder) om te bepalen of de naam in de geboorteakte van de naamkrijger juist is op alle vlakken.³³ De geboorteakten van de grootouders of overgrootouders worden dus niet in rekening gebracht. De discussie is nog steeds niet beslecht, maar we gaan hier niet verder op in. Wel merken we op dat de tweede strekking de verkrijgende verjaring van de naam grotendeels verdringt: het volstaat immers dat een nieuwe naam in de geboorteakte van de naamgever staat om de juiste naam te zijn voor de naamkrijger. Een rechtsvordering tot verbetering is immers niet mogelijk wanneer de familienaam in de geboorteakte overeenkomt met de familienaam die krachtens het naamrecht gedragen moet worden.³⁴

Desondanks is in het verleden het langdurige bezit van een naam aanvaard als reden voor een naamsverandering³⁵ of als bewijs voor de nood aan verbetering van een akte van de burgerlijke stand³⁶, hoewel het in dit laatste geval meestal een bezit van vóór de wet van 6 *fructidor* jaar II betreft. Een negentiende-eeuws

²⁹ Ph. GODDING, *Le droit privé dans les Pays-Bas méridionaux du 12e au 18e siècle*, Brussel, Académie royale de Belgique, 1991, 86-87, nrs. 76-77.

³⁰ C. MARIE, "V^o Nom - Fasc. 20: NOM. – Changement de nom", *JurisClasseur Civil Annexes*, 2020, nr. 2.

³¹ Zie voor een overzicht F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 100-105, nrs. 141-147. In sommige gevallen kan men zich wel afvragen of het gaat om een echte uitzondering op de onveranderlijkheid van de naam: een wijziging van de afstamming (met declaratieve werking), bijvoorbeeld, heeft een invloed op het recht op een naam die geacht moet worden te hebben plaatsgevonden op het ogenblik van de geboorte.

³² GwH 7 november 2019, nr. 163/2019, r.o. B.4.1-B.4.3; Luik 16 april 1991, *Pas.* 1991, II, 135; Rb. Brugge 15 december 1883, *BJ* 1884, kol. 185; Rb. Luik 18 december 2000, *RTDF* 2001, 76; Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2020, 89, nr. 78; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 104, nr. 146.

³³ Cass. 29 oktober 1976, *RW* 1977-78, kol. 835, kritische noot W. PINTENS; Cass. 30 januari 1987, *RW* 1986-87, kol. 2357, concl. E. KRINGS, noot; Antwerpen 4 april 2001, *RW* 2002-03, 464; Rb. Gent 2 mei 1991, *RW* 1992-93, 1244, noot (genuanceerd); S. HEYLEN, "Verbetering en nietigverklaring van akten van de burgerlijke stand. Commentaar bij hoofdstuk 2 van de wet van 31 juli 2020", *T.Fam.* 2021, (34) 38-39, nr. 15 (beschrijvend). Zie over deze rechtspraak J.-P. MASSON, "[La revendication d'un nom patronymique ancien]" (noot onder Luik 21 mei 2012), *JT* 2013, 64, met verwijzingen.

In Frankrijk wordt deze stelling bekritiseerd: F. LAROCHE-GISSEROT, "Nom – Prénom", in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 152 (de geboorteakte strekt tot vaststelling van de geboorte en niet van de familienaam; daarenboven worden de verklaringen inzake de familienaam niet gecontroleerd door de ambtenaar van de burgerlijke stand).

³⁴ Brussel 22 april 2004, *NjW* 2004, 769, noot GV; P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 94, nr. 244.

³⁵ W. PINTENS, *Naam* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 71, nr. 160.

³⁶ Rb. Doornik 16 mei 1860, *BJ* 1860, kol. 1426, concl. EECKMAN; Rb. Brugge 15 december 1883, *BJ* 1884, kol. 185; Rb. Gent 15 april 1903, *BJ* 1903, kol. 715, noot S.; A. KLUYSKENS, *Beginselen van burgerlijk recht*, VII, *Personen- en familierecht*, Antwerpen, Standaard Boekhandel, 1942, 42, nr. 30; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, *Théorie des droits et des lois. Les personnes. La famille*, Brussel, Bruylant, 1948, 359-360, nr. 299.

Frankrijk: E.H. PERREAU, "De la longue possession en matière de nom patronymique", *Rev.trim.dr.civ.* 1905, (65) 75.

vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge vermeldde in dit laatste geval overigens uitdrukkelijk dat de regels inzake de verkrijgende verjaring van zakelijke rechten niet van toepassing zijn.³⁷

6. De zwakkere onveranderlijkheid en onverjaarbaarheid in Frankrijk. In Frankrijk geldt de onveranderlijkheid en onverjaarbaarheid van de familienaam eveneens (zie nr. 5.). De Franse rechters springen vaak relatief los om met de onveranderlijkheid van de familienaam, in die zin dat de nochtans algemeen geformuleerde wet van 6 *fructidor* jaar II beperkt wordt tot akten opgesteld door openbare ambtenaren.³⁸ Zelfs wanneer iemand wenst dat zijn naam correct gespeld wordt, zoals opgelegd wordt door de wet van 6 *fructidor* jaar II die verbiedt een andere naam te gebruiken dan de naam in de geboorteakte, wordt een technisch excuus vrij gemakkelijk aanvaard om af te wijken van de naam zoals vermeld in de geboorteakte.³⁹ *In casu* ging het om *la Banque postale* die een familienaam in hoofdletters zonder diakritische tekens schreef, wat beweerdelijk het enige was dat haar geautomatiseerde systemen aankonden. De aanvaarding van de verkrijgende verjaring van de naam (zie nrs. 12. e.v.) is een andere uiting van de zwakkere onveranderlijkheid van de naam in Frankrijk.

III. De onveranderlijkheid van de familienaam als probleem

7. Inleiding. Ondanks de juridische onveranderlijkheid van de naam, rijzen er problemen wanneer de naam in feite veranderlijk blijkt. Personen kunnen een andere naam beginnen te dragen dan de naam die zij krachtens het naamrecht dienen te dragen. De redenen hiervoor zijn talrijk: het kan gaan om een vergissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand, maar soms wordt de naam ook opzettelijk veranderd, bijvoorbeeld om de indruk van een adellijke herkomst te geven of om een vreemde naam om te zetten in een 'normaal' klinkende naam (zie de gevallen in nr. 2.). Soms kan men ook willen terugkeren naar een oude naam die op een gegeven moment opgegeven is (zo was het in de periode van de Franse Revolutie niet altijd wenselijk om een adellijke naam te dragen).⁴⁰ De naam die ten onrechte gedragen wordt, kan men betitelen als de 'foute naam'.

Indien de naamdrager zich van de foute naam wil ontdoen, rijzen er vaak maar weinig problemen. De bevrijdende verjaring van de naam is uitgesloten (zie nr. 5.). De rechtsvordering tot verbetering van de akten van de burgerlijke stand (in het bijzonder de geboorteakten, waaruit de officiële naam blijkt⁴¹) is ook onverjaarbaar.⁴² Wel is er het probleem dat het Hof van Cassatie de juistheid van de familienaam enkel beoordeelt aan de hand van de geboorteakte van de rechtstreekse naamgever (dus de ouder of ouders van wie het kind zijn familienaam heeft) (zie nr. 5.), maar dit is misschien niet onoverkomelijk (zie nr. 8.).

Maar wat moet er gebeuren wanneer de naamdrager de sinds lang gedragen foute naam wil behouden, maar geconfronteerd wordt met een rechtsvordering tot verbetering van zijn geboorteakte? Het blijkt dat de naamdrager het onderspit zal delven. De leden van een familie hebben een subjectief recht op hun familienaam, dat hen de bevoegdheid geeft om usurpaties van hun naam te bestrijden in rechte.⁴³ Bovendien is

³⁷ Rb. Brugge 15 december 1883, *BJ* 1884, kol. 185.

³⁸ Cass. fr. (Civ. 1) 4 mei 2012, rolno. 10-27.208; J.-P. GRIDEL, "L'exacte écriture des noms de famille: un faux détail", *Communication – Commerce électronique* 2015, afl. 9, (1) 4, nrs. 6-7.

³⁹ Cass. fr. (Civ. 1) 4 mei 2012, rolno. 10-27.208.

⁴⁰ Zie recent nog Luik 21 mei 2012, *JT* 2013, 63, noot J.-P. MASSON; Brussel 18 september 2014, *Rev.not.b.* 2015, 233.

⁴¹ Cass. 28 maart 1958, *RW* 1959-60, kol. 243.

⁴² Luik 16 april 1991, *Pas.* 1991, II, 135; Luik 21 mei 2012, *JT* 2013, 63, noot J.-P. MASSON.

⁴³ Cass. 25 mei 1961, *Pas.* 1961, I, 1088; Brussel 5 augustus 1854, *Pas.* 1857, II, 243; Brussel 15 december 1950, *JT* 1951, 163, noot; Brussel 22 april 2004, *NjW* 2004, 769, noot GV; Rb. Dendermonde 26 oktober 2001, *RW* 2002-03, 1068; Rb. Gent 19 november 2003, *A&M* 2004, 384; E. GULDIX, *De persoonlijkheidsrechten, de persoonlijke levenssfeer en het privéleven in hun onderling verband*, Brussel, doctoraal proefschrift VUB, 1986, 305, nr. 628; E. GULDIX en A. WYLLEMAN, "De positie en de handhaving van persoonlijkheidsrechten in het Belgisch privaatrecht", *TPR* 1999, (1589) 1627, nr. 22; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 205, nr. 411; N. DEBRUYNE, *Commerciële exploitatie van de menselijke afbeelding, naam en stem*, Brugge, die Keure, 2021, 124-125, nr. 109.

de rechtsvordering tot verbetering onverjaarbaar (zie hoger in dit randnummer), zodat ze steeds ingesteld kan worden. Ook de verkrijgende verjaring van de naam is uitgesloten (zie nr. 5.). De combinatie van de voorgaande beginselen houdt in dat een derde steeds een rechtsvordering tot verbetering kan instellen tegen een geboorteakte (of andere akte van de burgerlijke stand) waarin ten onrechte zijn familienaam is opgenomen. Het is echter niet in het algemeen belang dat een persoon wiens familie reeds lang een bepaalde familienaam draagt, verplicht wordt om zijn naam te veranderen (ook al is de 'nieuwe' naam juridisch gezien de correcte⁴⁴).⁴⁵ De naam heeft immers als functie om zowel de familie als personen te identificeren (zie nr. 3.). Minstens de identificatie van personen wordt ernstig bemoeilijkt als zij hun naam moeten wijzigen. Het is dus wenselijk dat er een mechanisme is dat de bezeten familienaam juridisch bevestigt. Kent het Belgisch recht een mechanisme dat voldoening geeft?

8. Beperkt terugkijken. Zoals we hoger zagen (zie nr. 5.), oordeelt het Hof van Cassatie dat de juistheid van de familienaam enkel wordt beoordeeld aan de hand van de geboorteakte van de ouder wiens familienaam het kind heeft verkregen. Indien bijvoorbeeld de grootvader een andere familienaam aannam dan de overgrootvader, is (per hypothese) de naam die de zoon aanneemt dezelfde als die in de geboorteakte van zijn vader, zodat er ten opzichte van de zoon geen fout is die tot verbetering van een akte van de burgerlijke stand aanleiding geeft.

Nochtans is de genoemde cassatierechtspraak niet waterdicht, om twee redenen. In de eerste plaats is ze omstreden. Sommige rechtspraak en rechtsleer gaan ervan uit dat men moet kijken naar de familienaam die gebruikt werd op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet van 7 *fructidor* jaar II (zie nr. 5.).

Daarnaast is er het probleem dat men de verbetering kan vorderen van de geboorteakte van de grootvader⁴⁶, wat tot gevolg heeft dat de geboorteakte van de vader te verbeteren blijkt en dus ook die van de zoon.⁴⁷ Soms wordt gesteld dat men de genoemde cassatierechtspraak wel strikt kan volgen⁴⁸, maar bij nader inzien biedt dit op zichzelf geen oplossing voor het geval dat men haar omzeilt door verbeteringen te vorderen van alle relevante geboorteakten. De opvatting van het Hof van Cassatie heeft in deze context dus enkel als draagwijdte dat alle geboorteakten die fout zijn en voorafgaan aan de geboorteakte die men wil verbeteren, ook verbeterd moeten worden.

9. Het belang bij een rechtsvordering tot verbetering (art. 35 oud BW). Enkel zij die een voldoende materieel of moreel belang hebben, kunnen een rechtsvordering instellen (artt. 17-18 Ger.W.). Dit veronderstelt dat er een actuele of potentiële conflictsituatie bestaat waarbij de materiële rechten van de betrokkenen bedreigd worden.⁴⁹ In het kader van de rechtsvordering tot verbetering heeft het Hof van Cassatie geoordeeld dat een eenvoudig moreel belang volstaat, zodat zelfs niet vereist is dat degene die een rechtsvordering tot verbetering van geboorteakten instelt omdat in deze akten een familienaam fout geschreven wordt,

---

⁴⁴ De verbetering beoogt "het herstel [van de familienaam] in de oorspronkelijke toestand in geval van vergissing of onvolledigheid": P. SENAËVE en C. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2022, 93, nr. 242.

⁴⁵ C. AUGHUET, L. BARNICH, D. CARRÉ, N. GALLUS, G. HIERNAUX, N. MASSAGER, S. PFEIFF, N. UYTENDAELE, A.-Ch. VAN GYSEL en T. VAN HALTEREN, *Les personnes in De Page. Traité de droit civil belge*, Brussel, Bruylant, 2015, 230, nr. 227; E. KRINGS, concl. voor Cass. 30 januari 1987, *RW* 1986-87, kol. (2357) 2359 e.v.

⁴⁶ Ervan uitgaande dat de naamswijziging zich voordeed bij de grootvader.

⁴⁷ Zie voor toepassingen Rb. Gent 2 mei 1991, *RW* 1992-93, 1244, noot; Rb. Luik 18 december 2000, *RTDF* 2001, 76; Luik 16 april 1991, *JLMB* 1991, 1112, noot, *RTDF* 1992, 243, noot V. DOULLIEZ (*in casu* afgewezen omdat de voorouders overwegend de huidige naam hadden gedragen).

Maar zie *contra* E. KRINGS, concl. voor Cass. 30 januari 1987, *RW* 1986-87, kol. (2357) 2364-2365.

⁴⁸ E. KRINGS, concl. voor Cass. 30 januari 1987, *RW* 1986-87, kol. (2357) 2367.

⁴⁹ J. VAN DE VOORDE, "De verkrijgende verjaring: niet slechts een verweermiddel, maar ook (soms) een vaststellingsvordering" in R. BARBAIX en N. CARETTE (eds.), *Tendensen vermogensrecht 2015*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (203) 210-211, nr. 11 en de verwijzingen.

de foute naam zelf draagt.⁵⁰ Derden ten opzichte van de akte kunnen ook een voldoende belang hebben bij de verbetering.⁵¹ In het kader van een usurpatie van een familienaam is er duidelijk een voldoende belang.⁵²

Sommige rechtsleer bepleit wel dat de rechter rechtsvorderingen tot verbetering van de geboorteakten van voorouders (van de verzoeker of van een derde) ontoelaatbaar kan verklaren omdat de verzoeker geen voldoende belang heeft.⁵³ De rechter zou dus de opportuniteit van de rechtsvordering tot verbetering kunnen toetsen. De grondslag van deze opportuniteitstoetsing is onduidelijk. De rechtsleer in kwestie verwijst mogelijk naar een cassatiearrest van 1926 waarin gesteld wordt dat de rechter soeverein oordeelt over het moreel belang.⁵⁴ Maar cassatietechnisch betekent een soevereine beoordeling dat het Hof van Cassatie zich over de correctheid van deze beoordeling niet uitsprekt (behalve voor zover de feitenrechter uit zijn vaststellingen afleidingen maakt die de gebruikte rechtsbegrippen schenden), omdat het gaat om een feitelijke kwestie.⁵⁵ De soevereine appreciatie van het belang als vereiste voor de rechtsvordering door de feitenrechter is overigens niet nieuw.⁵⁶ Aangezien toch alvast het recht op de naam als persoonlijkheidsrecht een subjectief recht is (zie nr. 5.), ligt een opportuniteitstoetsing moeilijk. Dit blijkt ook uit het gegeven dat het loutere gebruik al een inbreuk op het persoonlijkheidsrecht kan uitmaken.⁵⁷

Maar zelfs indien men een opportuniteitstoetsing aanvaardt in het kader van het belang, blijft het mogelijk dat een toetsing *in concreto* kan aantonen dat de verzoeker toch een belang heeft.⁵⁸ Men kan dit bezwaarlijk uitsluiten door als algemene regel te stellen dat niemand een belang kan hebben bij sommige rechtsvorderingen tot verbetering van geboorteakten, want dan voegt men een regel toe die de wetgever nooit heeft erkend. Ook ondergraaft een te strikte opvatting van het belang de nochtans uitdrukkelijk in de wet opgenomen principiële onveranderlijkheid van de naam (art. 370/1, tweede lid oud BW).

10. De administratieve procedure inzake naamsverandering (art. 370/3 e.v. oud BW). De procedure tot naamsverandering bij de FOD Justitie is een volgende mogelijkheid. Thans bestaat een subjectief recht op naamsverandering (althans in de gerechtelijke fase⁵⁹) wanneer men ernstige redenen voor de naamsverandering heeft, de gewenste naam geen verwarring opwekt en noch derden, noch de aanvrager geschaad

⁵⁰ Cass. 29 januari 1926, *Pas.* 1926, I, 198.

⁵¹ Cass. 29 januari 1926, *Pas.* 1926, I, 198; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, *Théorie des droits et des lois. Les personnes. La famille*, Brussel, Bruylant, 1948, 512, nr. 463; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen-, familie- en relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 205, nr. 411.

⁵² Vgl. Cass. 25 mei 1961, *Pas.* 1961, I, 1088 (het feit dat een familienaam veel voorkomt en door talrijke families gedragen wordt, verhindert niet dat een lid van één van die families een rechtsvordering tot bescherming van de familienaam instelt, noch dat hij schade lijdt door de usurpatie van zijn familienaam).

⁵³ E. KRINGS, concl. voor Cass. 30 januari 1987, *RW* 1986-87, kol. (2357) 2365.

⁵⁴ Cass. 29 januari 1926, *Pas.* 1926, I, 198.

⁵⁵ J. HERBOTS, "Recht, feit en cassatiemiddel", *TPR* 1971, (599) 623, nr. 13, 632-633, nr. 22.

⁵⁶ Zie Cass. 27 juli 1891, *Pas.* 1891, I, 232; J.-Fr. VAN DROOGHENBROECK, *Cassation et jurisdiction. Iura dicit Curia*, Brussel, Bruylant, 2004, 302, vn. 866 en de verwijzingen aldaar.

⁵⁷ Het commerciële gebruik zonder toestemming is steeds wederrechtelijk, zelfs als er geen schade is: Rb. Dendermonde 26 oktober 2001, *RW* 2002-03, 1068; Rb. Hasselt 12 december 2003, *Limb.Rechtsl.* 2004, 46, noot C. COOMANS; N. DEBRUYNE, *Commerciële exploitatie van de menselijke afbeelding, naam en stem*, Brugge, die Keure, 2021, 130, nr. 117. Buiten commerciële omstandigheden wordt soms minder streng de hand hieraan gehouden. Zo was het gebruik van een "schlemielig typetje" met de naam Xavier De Baere ("professioneel afscheidsnemer") geen usurpatie van deze naam: Brussel 12 januari 1994, *RW* 1994-95, 229.

⁵⁸ Vgl. Brussel 18 september 2014, *Rev.not.b.* 2015, 233.

⁵⁹ Art. 370/4, § 1 oud BW houdt in dat de naamsverandering een uitzonderlijke gunst is in de administratieve fase. Het subjectieve recht op naamsverandering bestaat enkel in de gerechtelijke fase van een verzoek tot naamsverandering (in die zin: Gent 8 oktober 2020, *T.Not.* 2021, 264. Nagenoeg identiek: Gent 20 mei 2021, *T.Not.* 2022, 316).

worden door de naamsverandering.⁶⁰ In het verleden werd reeds aanvaard dat het langdurige bezit van een ‘verkeerde’ familienaam een ernstige reden voor een naamsverandering was.⁶¹

Een procedure tot naamsverandering heeft het belangrijke voordeel dat ze dadelijk een *instrumentum* verschaft dat de naamsverandering – in feite de bevestiging van de bezeten naam, in onze hypothese – ten opzichte van eenieder bewijst.

Er zijn ook nadelen. Indien men een procedure tot naamsverandering aanvat nadat een derde succesvol de rechtsvordering tot verbetering van de geboorteakte(n) heeft ingesteld, moet men enkele maanden of jaren wachten alvorens de procedure beëindigd wordt en (bij een gunstig oordeel) de langdurig gebruikte maar foute familienaam opnieuw gedragen kan worden. Daarnaast kan men vermoeden dat derden geschaad worden door de naamsverandering. Per hypothese is er immers een derde die zich reeds verzet heeft tegen het dragen van de naam in kwestie door een rechtsvordering tot verbetering van akten van de burgerlijke stand.

11. Onvolkomenheid van bestaande oplossingen. We hebben gezien dat de bestaande mechanismen te kort schieten wat betreft het vermijden dat een naamdrager gedwongen wordt om een sinds lang bezeten naam op te geven. Is er dan nog een alternatief? De verkrijgende verjaring zou een mogelijkheid kunnen zijn. In Frankrijk wordt namelijk de verkrijgende verjaring van de familienaam verklaard door het feit dat de huidige leden van de familie gekend zijn onder de bezeten familienaam, enkel deze naam kennen en gebruikt hebben, en zich dus enkel met deze naam identificeren.⁶²

De verkrijgende verjaring heeft – indien ze aanvaard wordt – enkele voordelen. Ten opzichte van de administratieve procedure tot naamsverandering heeft de verkrijgende verjaring enkele voordelen. In de eerste plaats maakt ze het mogelijk om te vermijden dat de naamdragers, nadat hun geboorteakten verbeterd zijn, een procedure tot naamsverandering moeten beginnen en gedurende maanden of jaren moeten wachten alvorens ze de langdurig gebruikte naam opnieuw kunnen gebruiken. Concrete voorbeelden hiervan zijn ons niet bekend.

Daarnaast kunnen derden geen belang opwerpen tegen de naamswijziging door verkrijgende verjaring, maar wel bij de procedure tot naamsverandering. Hier is immers de schade geleden door derden een weigeringsgrond (art. 370/4, § 1 oud BW; art. 370/9, § 3 oud BW).

Ten opzichte van het belangvereiste heeft de verkrijgende verjaring het voordeel dat ze niet afhankelijk is van een opportuniteitstoetsing waarvan de uitkomst onzeker is.

IV. De verkrijgende verjaring van de familienaam als oplossing in Frankrijk

A. Beginsel

12. Verkrijgende verjaring mogelijk. Ondanks de onveranderlijkheid en onverjaarbaarheid van de familienaam heeft het Franse Hof van Cassatie meermaals de mogelijkheid van een verkrijgende verjaring van de familienaam erkend. In de 19^e eeuw zijn er meerdere arresten te vermelden⁶³, maar hun draagwijdte was problematisch. Het betrof gevallen waar de inbezitneming reeds had plaatsgevonden vóór de inwerkingtre-

⁶⁰ Art. 370/1, § 1 en 370/9, § 3 oud BW; Gent 8 oktober 2020, *T.Not.* 2021, 264, *RW* 2021-22, 215; Famrb. West-Vlaanderen (afd. Brugge) 19 juni 2020, *RW* 2020-21, 233, noot; I. BOONE, “Recente ontwikkelingen in het afstammingsrecht en het naamrecht (2017-2019)” in *Themis 111 – Personen- en familierecht*, Brugge, die Keure, 2020, (1) 42-43, nrs. 89-90.

⁶¹ W. PINTENS, *Naam in APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 71, nr. 160.

⁶² C. SIFFREIN-BLANC, “L’acquisition du nom par possession: la nécessité d’une possession longue et prolongée” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239), *Petites affiches* 2010, afl. 191, (10), nr. 6.

⁶³ Bv. Cass. fr. 10 maart 1862, *D.* 1862, I, 219; Cass. fr. 15 mei 1867, *D.* 1867, I, 241, concl. P. FABRE, noot A. LEVESQUE; Cass. fr. 17 november 1891, *D.* 1893, I, 244. Zie voorts de verwijzingen in R. SAVATIER, “[L’acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]” (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83.

ding van de wet van 6 *fructidor* jaar II⁶⁴, zijnde een periode toen de onveranderlijkheid van naam veel minder sterk was dan nadien. Het oud-Franse recht aanvaardde overigens ook de verkrijgende verjaring van de familienaam.⁶⁵

De onzekerheid over de verkrijgende verjaring van de familienaam in het postrevolutionaire recht verdween in 1923: toen werd het beginsel bevestigd voor inbezitnemingen van familienamen gedaan na de inwerking-treding van de wet van 6 *fructidor* jaar II.⁶⁶ Sindsdien kan een familienaam verkregen worden door het langdurige, openbare, loyale en onbetwiste bezit, zoals soeverein geapprecieerd door de rechter ten gronde, ondanks de wet van 6 *fructidor* jaar II.⁶⁷

13. Illustraties. Zo oordeelde het Franse Hof van Cassatie in 2008 dat (het beroepen arrest terecht had geoordeeld dat) een vrouw wier voorouders in akten van de burgerlijke stand van 1820 en 1877 een naam “X” (welke naam sindsdien onafgebroken gebruikt was) hadden gedragen terwijl haar voorouders sinds het midden van de 16e eeuw de naam “Charles de Z...” hadden gedragen, vanwege “*la possession loyale et prolongée*” die naam X had verworven.⁶⁸ Het arrest is ook interessant voor de bevrijdende verjaring. De vrouw had immers een rechtsvordering tot verbetering van akten van de burgerlijke stand ingesteld om terug te keren naar de naam Charles de Z... Het Franse Hof van Cassatie oordeelde dat het aan de feitenrechter toekomt om af te wegen of de “revindicatie” van een oude naam – *in casu* Charles de Z... – aanvaard kan worden, rekening houdend met alle omstandigheden van het geval. Afstand doen van een verkregen naam – X, in dit geval – is dus mogelijk. In het concrete geval had de feitenrechter geoordeeld dat het bezit van de naam Charles de Z... slechts voor een periode van 68 jaar aangetoond was, en vervolgens gedurende meer dan 150 jaar de huidige naam X bezeten was. Bovendien hadden de voorouders van de eiseres geen actie ondernomen nadat een andere tak van de familie in 1903 een vordering tot verbetering van akten van de burgerlijke stand had ingesteld. Aldus kon vermoed worden dat de voorouders van de eiseres afstand hadden gedaan van hun vroegere naam Charles de Z..., zodat een terugkeer naar de vroegere naam Charles de Z... niet toegelaten kon worden.

In 1977 kreeg het Franse Hof van Cassatie te maken met een geschil over de familienaam “de France”. In 1910 en 1930 waren vonnissen tot verbetering van akten van de burgerlijke stand geweest waarin leden van de ene familie verkregen dat de spelling van hun naam naar “de France” werd verbeterd. Tot 1796 was dat ook de meest gebruikelijke spelling van hun naam geweest (er waren 127 gevallen geweest met die spelling, tegenover 47 met de spelling “Defrance”), maar vanaf 1796 tot 1910 (mogelijk deels nog tot 1930) werd de spelling “Defrance” aangehouden. De leden van een andere familie “de France” stelden in de jaren 1970 derdenverzet in tegen de rechtsvorderingen tot verbetering van akten van de burgerlijke stand. Dat

⁶⁴ R. SAVATIER, “[L’acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]” (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, “La possession du nom patronymique”, *D. (Recueil)*, 1998, (39) 41, nr. 8; F. LAROCHE-GISSEROT, “Nom – Prénom”, in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 161.

⁶⁵ E.H. PERREAU, “De la longue possession en matière de nom patronymique”, *Rev.trim.dr.civ.* 1905, (65) 66-68; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, “La possession du nom patronymique”, *D. (Recueil)*, 1998, (39) 40, nr. 5.

⁶⁶ Cass. fr. 6 maart 1923, *D.* 1923, 85, noot R. SAVATIER.

⁶⁷ Cass. fr. 6 maart 1923, *D.* 1923, 85, noot R. SAVATIER; Cass. fr. (Civ. 1) 22 juni 1971, rolnr. 70-10010, *Bull.* 1971, nr. 203, 171; Cass. fr. (Civ. 1) 6 juli 1977, *D.* 1978, 396, noot E. AGOSTINI; Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, noot Ph. NÉRAC, *D. (informations rapides)*, 414 (samenvatting), noot; Cass. fr. (Civ. 1) 17 december 2008, rolnr. 07-10068, *Bull.* 2008, I, nr. 290; Cass. fr. (Civ. 1) 17 maart 2010, rolnr. 08-14619, *Bull.* 2010, I, nr. 64; Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239, *Bull.* 2010, I, nr. 148, *Petites affiches* 2010, afl. 191, 10, noot C. SIFFREIN-BLANC; W. DROSS, *Droit civil. Les choses*, Parijs, LGDJ, 2012, 503, nr. 271-2; J.-P. GRIDEL, “L’exacte écriture des noms de famille: un faux détail”, *Communication – Commerce électronique* 2015, afl. 9, (1) 3-4, nr. 5; H. ALRASHIDI, *La possession de la propriété immobilière en droit français et en droit koweïtien à la lumière du droit musulman*, Straatsburg, doctoraal proefschrift Universiteit Robert Schuman, 2008, 21-22; F. HAGE-CHAHINE, *Les conflits dans l’espace et dans le temps en matière de prescription*, Parijs, Dalloz, 1977, 53, nr. 68.

⁶⁸ Cass. fr. (Civ. 1) 17 december 2008, rolnr. 07-10068, *Bull.* 2008, I, nr. 290.

werd ten gronde afgewezen omdat de naam in de spelling “de France” gedurende voldoende lange tijd was bezeten om haar te kunnen verkrijgen. Het Hof van Cassatie bevestigde dat.⁶⁹

14. Bevrijdende verjaring blijft onmogelijk. De openheid voor de verkrijgende verjaring kan niet opgemerkt worden bij de bevrijdende verjaring, die onmogelijk blijft wat betreft de naam.⁷⁰ Gedurende lange tijd een naam niet dragen, heeft dus geen invloed op het recht om de naam te dragen. Het Franse Hof van Cassatie aanvaardt daarom dat een persoon die beroep kan doen op de verkrijgende verjaring van een naam, ervoor kan kiezen om afstand te doen van deze verkrijging door verjaring om terug te keren naar de oude naam.⁷¹ Belangrijk is wel dat de rechter (bij wie een verzoek tot verbetering van akten van de burgerlijke stand ahangig is), indien iemand afstand wil doen van de verkrijgende verjaring, rekening moet houden met de omstandigheden, zoals de respectieve duur van het bezit van de oude en de huidige naam. In België wordt daarentegen geweigerd om terug te keren naar een naam die in onbruik was geraakt alvorens de naam onveranderlijk werd krachtens de wet van 6 *fructidor* jaar II.⁷²

15. Een spreidstand. De opvattingen inzake de verjaring van de familienaam in Frankrijk leiden tot een spreidstand: de bevrijdende verjaring is en blijft onmogelijk (zoals men zou verwachten), maar de verkrijgende verjaring krijgt wel de mogelijkheid om te spelen. Het is niet duidelijk hoe dit kan verantwoord worden bij ontstentenis aan een wettelijke regeling. Het lijkt erop dat het naamrecht de distinctie van het goederenrecht in verband met de onverjaarbaarheid van het eigendomsrecht overgenomen heeft.⁷³ Het eigendomsrecht is niet vatbaar voor bevrijdende verjaring, maar wel voor verkrijgende verjaring.⁷⁴ De naam kan evenmin bevrijdend verjaren, maar kan wel het voorwerp van een verkrijgende verjaring uitmaken. Overigens stond het gegeven dat het eigendomsrecht niet vatbaar is voor bevrijdende verjaring, gedurende lange tijd op gespannen voet met artikel 2262 Code civil/oud BW (in zijn oorspronkelijke versie). Thans is de onverjaarbaarheid van het eigendomsrecht bevestigd in artikel 2227 Code civil en artikel 3.50 BW.

B. Regeling

16. Inleiding. Een familienaam kan slechts verworven worden door een langdurig, openbaar, loyaal (te goeder trouw) en onbetwist bezit.⁷⁵ Deze begrippen worden autonoom ingevuld, want de regels inzake de verkrijgende verjaring van zakelijke rechten, het bezit van staat of de burgerlijke stand zijn niet van toepassing.⁷⁶ Het ontbreken van een wettelijke regeling geeft ook een ruime appreciatiemarge aan de rechter: “la

⁶⁹ Cass. fr. (Civ. 1) 6 juli 1977, *D.* 1978, 396, noot E. AGOSTINI.

⁷⁰ W. DROSS, *Droit civil. Les choses*, Parijs, LGDJ, 2012, 503, nr. 271-2; E.H. PERREAU, “De la longue possession en matière de nom patronymique”, *Rev.trim.dr.civ.* 1905, (65) 73; Ph. NÉRAC, “[Acquisition du nom par la possession]” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, I en vn. 4; A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Parijs, Dalloz, 1993, 75, nr. 62; M. JORNOD, *La femme et le nom en droits suisse et français*, Genève, Librairie Droz, 1991, 92; C. MARIE, “V° Nom - Fasc. 20: NOM. – Changement de nom”, *JurisClasseur Civil Annexes*, 2020, nr. 78.

België: W. PINTENS, *Naam* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 117, nr. 272.

⁷¹ Cass. fr. (Civ. 1) 17 december 2008, rolnr. 07-10068, *Bull.* 2008, I, nr. 290. Vgl. R. SAVATIER, “[L’acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]” (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83; A. CHAMOU-LAUD-TRAPIERS, “La possession du nom patronymique”, *D.* (Recueil), 1998, (39) 43 e.v., nrs. 19 e.v.

⁷² Rb. Luik 10 oktober 1975, *JT* 1976, 230; Luik 21 mei 2012, *JT* 2013, 63, noot J.-P. MASSON.

⁷³ M. HERZOG-EVANS, “Autonomie de la volonté et nom. Un plaidoyer”, *RRJ* 1997, (45) 49.

⁷⁴ Zie J. VAN DE VOORDE, “De bevrijdende verjaring van zakelijke rechten” in R. BARBAIX en N. CARETTE (eds.), *Tendensen vermoogensrecht 2019*, Antwerpen, Intersentia, 2019, (243) 252-253, nr. 18 en de verwijzingen in vn. 38.

⁷⁵ Cass. fr. 15 mei 1867, *D.* 1867, I, 241, concl. P. FABRE, noot A. LEVESQUE; R. SAVATIER, “[L’acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]” (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83; A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Parijs, Dalloz, 1993, 76, nr. 62; Ph. NÉRAC, “[Acquisition du nom par la possession]” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, II.B; F. LAROCHE-GISSEROT, “Nom – Prénom” in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 172; W. PINTENS, *Naam* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 117, nr. 273; G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil. Les personnes*, Parijs, Sirey, 1976, 819, nr. 727; M. JORNOD, *La femme et le nom en droits suisse et français*, Genève, Librairie Droz, 1991, 92.

⁷⁶ Cass. fr. 10 maart 1862, *D.* 1862, I, 219; F. BOULANGER, “La durée et les conditions propres à conférer le droit à un nom: problème de prescription”, *D.* 1992, (445), sub I.

loi n'ayant réglé ni la durée, ni les conditions de la possession propre à conférer le droit à un nom, il appartient aux juges du fond d'en apprécier souverainement la loyauté et les effets."⁷⁷ Dit wordt beschouwd als een wezenlijk verschil ten opzichte van de vermogensrechtelijke verkrijgende verjaring.⁷⁸

17. Bezit. Het bezit wordt traditioneel opgedeeld in twee bestanddelen: de bezitsmacht (de feitelijke uitoefening van het recht) en de bezitswil (de wil om het recht te hebben). De bezitsmacht moet in beginsel mede blijken uit de akten van de burgerlijke stand, in het bijzonder de geboorteakten van de naamgevende voorouders; een louter gebruik in de dagelijkse omgang is onvoldoende.⁷⁹ De bezitswil inzake de familienaam impliceert de volhardende wil zich de naam toe te eigenen.⁸⁰

18. Langdurig bezit. De langdurigheid vereist meestal een termijn die langer is dan 30 jaar; 60 jaar en meer nog 100 jaar zijn populair.⁸¹ Kortere termijnen worden meestal afgewezen.⁸² De termijn moet voldoende lang zijn "*pour témoigner d'une volonté persistante de s'approprier ce nom.*"⁸³ In de rechtsleer wordt gesuggereerd dat er een generatiewissel moet zijn gedurende het bezit.⁸⁴ De bezitstijd moet nochtans niet onderbroken zijn, dit vanwege de onmogelijkheid van bevrijdende verjaring.⁸⁵

19. Loyaliteit of goede trouw. De loyaliteit (goede trouw⁸⁶) noodzaakt dat de bezitter van de naam die niet heeft aangenomen met bedrieglijk oogmerk, met de bedoeling om "*une confusion flatteuse avec le nom d'une famille illustre*" te scheppen.⁸⁷ Het feit dat iemand opzettelijk zijn naam heeft veranderd, verhindert

⁷⁷ Cass. fr. 15 mei 1867, *D.* 1867, I, 241, concl. P. FABRE, noot A. LEVESQUE; Cass. fr. 6 maart 1923, *D.* 1923, 85, noot R. SAVATIER; Cass. fr. (Civ. 1) 6 juli 1977, *D.* 1978, 396, noot E. AGOSTINI (bron van het citaat); F. LAROCHE-GISSEROT, "Nom – Prénom", in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 167; Ph. NÉRAC, "[Acquisition du nom par la possession]" (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, II); R. SAVATIER, "[L'acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]" (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83.

⁷⁸ F. LAROCHE-GISSEROT, "Nom – Prénom" in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 165.

⁷⁹ A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, "La possession du nom patronymique", *D.* (Recueil), 1998, (39) 41, nr. 11; C. SIFFREIN-BLANC, "L'acquisition du nom par possession: la nécessité d'une possession longue et prolongée" (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239), *Petites affiches* 2010, afl. 191, (10), nrs. 3-4.

⁸⁰ M. HERZOG-EVANS, "Autonomie de la volonté et nom. Un plaidoyer", *RRJ* 1997, (45) 49.

⁸¹ Bordeaux 8 maart 2016, rolnr. 15/00719 (een bezit lopende tussen 1957 en 2010 – 53 jaar – werd als onvoldoende beschouwd); L. BOYER, "Sur quelques adages: notes d'histoire et de jurisprudence", *BÉC* 1998, (13) 15, vn. 8; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, "La possession du nom patronymique", *D.* (Recueil), 1998, (39) 41, nrs. 9-10; Ph. NÉRAC, "[Acquisition du nom par la possession]" (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, II.A); F. LAROCHE-GISSEROT, "Nom – Prénom" in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 170; H. ALRASHIDI, *La possession de la propriété immobilière en droit français et en droit koewitien à la lumière du droit musulman*, Straatsburg, doctoraal proefschrift Université Robert Schuman, 2008, 22; W. DROSS, *Droit civil. Les choses*, Parijs, LGDJ, 2012, 503, nr. 271-2; R. SAVATIER, "[L'acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]" (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83.

⁸² Zie bv. Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239, *Bull.* 2010, I, nr. 148, *Petites affiches* 2010, afl. 191, 10, noot C. SIFFREIN-BLANC; Cass. fr. (Civ. 1) 17 maart 2010, rolnr. 08-14619, *Bull.* 2010, I, nr. 64; Parijs 23 mei 1924, *D.* 1925, II, 9, noot R. SAVATIER; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, "La possession du nom patronymique", *D.* (Recueil), 1998, (39) 41, nr. 9; C. SIFFREIN-BLANC, "L'acquisition du nom par possession: la nécessité d'une possession longue et prolongée" (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239), *Petites affiches* 2010, afl. 191, (10), nrs. 4-5.

⁸³ Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239, *Bull.* 2010, I, nr. 148, *Petites affiches* 2010, afl. 191, 10, noot C. SIFFREIN-BLANC; C. MARIE, "V° Nom - Fasc. 20: NOM. – Changement de nom", *JurisClasseur Civil Annexes*, 2020, nr. 82.

⁸⁴ C. MARIE, "V° Nom - Fasc. 20: NOM. – Changement de nom", *JurisClasseur Civil Annexes*, 2020, nr. 82; F. LAROCHE-GISSEROT, "Nom – Prénom" in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 170.

⁸⁵ Cass. fr. (Civ. 1) 6 juli 1977, *D.* 1978, 396, noot E. AGOSTINI; C. SIFFREIN-BLANC, "L'acquisition du nom par possession: la nécessité d'une possession longue et prolongée" (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239), *Petites affiches* 2010, afl. 191, (10), nr. 5; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, "La possession du nom patronymique", *D.* (Recueil), 1998, (39) 41, nr. 9.

⁸⁶ R. SAVATIER, "[L'acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]" (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83.

⁸⁷ Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, noot Ph. NÉRAC, *D.* (*informations rapides*) 414 (samenvatting), noot; Bordeaux 8 maart 2016, rolnr. 15/00719; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, "La possession du nom patronymique", *D.* (Recueil) 1998, (39) 42, nr. 12; Ph. NÉRAC, "[Acquisition du nom par la possession]" (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, II.B); G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil. Les personnes*, Parijs, Sirey, 1976, 819, nr. 727.

niet dat hij loyaal is gebleven.⁸⁸ De goede trouw of loyaliteit moet aanwezig zijn op het ogenblik van de inbezitneming van de naam; de later opkomende goede trouw is irrelevant.⁸⁹

20. Gevolgen van de verkrijgende verjaring. In de rechtsleer wordt opgemerkt dat de rechtspraak niet verduidelijkt of het langdurige bezit leidt tot de verkrijging van de familienaam of slechts een vermoeden van een reeds bestaand recht op de familienaam inhoudt.⁹⁰ Deze laatste opvatting lijkt evenwel moeilijk te volgen te zijn. In een aantal gevallen is er immers duidelijk geen vooraf bestaand recht op de bezeten familienaam. Denken we slechts aan het geval waarin een overspelig kind de naam van zijn vader kreeg in zijn geboorteakte: dat was volgens het toenmalige recht niet mogelijk, met als gevolg dat de wettige afstammelingen van de vader aan hun overspelige broers en zussen (en hun afstammelingen) konden verbieden om de naam van de vader te dragen (het voorbeeld is meer uitgewerkt in nr. 1.).⁹¹ In dergelijke gevallen moet er een verkrijging van de bezeten familienaam zijn. Het Franse Hof van Cassatie heeft wel geoordeeld dat de soevereine appreciatie van de rechter zich niet beperkt tot de vereisten van de verkrijgende verjaring, maar zich uitstrekt tot haar gevolgen (zie nr. 16.).

C. *Werkelijk een verkrijgende verjaring?*

21. Vraagstelling. Een belangrijk deel van de Franse rechtsleer meent dat de verwerving van een familienaam door langdurig bezit geen verkrijgende verjaring is, vanwege de onverjaarbaarheid van de familienaam als element van staat dat buiten de handel is.⁹² Sommige arresten van het Franse Hof van Cassatie bevestigen dit – de verjaring is uitgesloten door artikel 2226 Code civil/BW –, maar zijn incoherent in de mate dat ze vervolgens wel het langdurige bezit aanvaarden als middel om een naam te wijzigen.⁹³ Andere rechtsleer en sommige rechtspraak spreekt onbeschroomd over een verkrijgende verjaring.⁹⁴ De vraag rijst dus welke strekking gevolgd moet worden.

22. Wettelijke definities: *pro* verkrijgende verjaring. Als we naar de wettelijke definities van de verkrijgende verjaring kijken, zien we dat de verkrijging van een familienaam door het langdurig bezit daar volmaakt in past. Artikel 2258 Code civil definieert de verkrijgende verjaring thans als “*un moyen d’acquérir un bien ou un droit par l’effet de la possession.*” Te dezen wordt een recht – het recht om een bepaalde familienaam te dragen – verkregen door het bezit.

⁸⁸ Ph. NÉRAC, “[Acquisition du nom par la possession]” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 31 januari 1978, *JCP* 1978, II, nr. 19035, II.B; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, “La possession du nom patronymique”, *D.* (Recueil), 1998, (39) 42, nr. 13; F. LAROCHE-GISSEROT, “Nom – Prénom”, in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 175. *Contra* A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Parijs, Dalloz, 1993, 76, nr. 62.

⁸⁹ Bordeaux 8 maart 2016, rolnr. 15/00719, www.lexis360.fr.

⁹⁰ F. LAROCHE-GISSEROT, “Nom – Prénom” in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 177.

⁹¹ Hypothese aan de orde in Cass. fr. 6 maart 1923, *D.* 1923, 85, noot R. SAVATIER.

⁹² E. AGOSTINI, “[La possession propre à conférer le nom]” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 6 juli 1977, *D.* 1978, 397-398; A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, “La possession du nom patronymique”, *D.* (Recueil) 1998, (39) 42-43, nr. 15; W. PINTENS, *Naam* in *APR*, Gent, Story-Scientia, 1981, 117-118, nr. 273; A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Parijs, Dalloz, 1993, 76, nr. 62; G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil. Les personnes*, Parijs, Sirey, 1976, 819, nr. 727; F. HAGE-CHAHINE, *La contribution à la théorie générale de la prescription en droit civil*, Parijs, Les cours de droit, 1987-88, 86-87, nr. 80; C. SIFFREIN-BLANC, “L’acquisition du nom par possession: la nécessité d’une possession longue et prolongée” (noot onder Cass. fr. (Civ. 1) 23 juni 2010, rolnr. 08-20239), *Petites affiches* 2010, afl. 191, (10), nr. 1 (beschrijvend).

⁹³ Bv. Cass. fr. 15 mei 1867, *D.* 1867, I, 241, concl. P. FABRE, noot A. LEVESQUE; Cass. fr. 17 november 1891, *D.* 1893, I, 244 (minder duidelijk).

⁹⁴ Parijs 24 december 1913, *D.* 1923, 83, noot R. SAVATIER; L. BOYER, “Sur quelques adages: notes d’histoire et de jurisprudence”, *BÉC* 1998, (13) 15; R. SAVATIER, “[L’acquisition du nom par la possession confirmée pour le droit positif]” (noot onder Parijs 24 december 1913 en Cass. fr. 6 maart 1923), *D.* 1923, 83; M. JORNOD, *La femme et le nom en droits suisse et français*, Genève, Librairie Droz, 1991, 92; W. DROSS, *Droit civil. Les choses*, Parijs, LGDJ, 2012, 503, nr. 271-2; R. SAVATIER, “Parenté et prescription civile”, *RTD civ.* 1975, (1) 6-7; A. WEILL en F. TERRÉ, *Droit civil. Les personnes. La famille. Les incapacités*, Parijs, Dalloz, 1993, 76, nr. 62; G. MARTY en P. RAYNAUD, *Droit civil. Les personnes*, Parijs, Sirey, 1976, 819, nr. 727.

Ook onder de oude definitie van artikel 2219 Code civil/oud BW⁹⁵ kan men te dezen spreken van een verkrijgende verjaring, mits men artikel 2229 Code civil/oud BW⁹⁶ erbij neemt. Er moet een zekere spanne tijds verstreken zijn en er moet gedurende die tijd bezit zijn. Degene ten gunste van wie de verjaring intreedt, verkrijgt 'iets', zij het dat de naam geen voorwerp van eigendom is.⁹⁷ Oudere en zelfs recentere rechtsleer en rechtspraak spreekt nochtans wel eens van het eigendomsrecht op de naam⁹⁸, maar dit lijkt meer ingegeven door het besef dat men een absoluut subjectief recht heeft op zijn naam, waarnaar dan verwezen wordt met de term voor het (toen) meest bekende absolute subjectieve recht, zijnde het eigendomsrecht.⁹⁹ Er is wel een probleem met het feit dat de vereisten voor verjaring door "de wet" worden vastgesteld, terwijl we hier met een gewoonterechtelijke regel zitten.¹⁰⁰ Maar aangezien ook het verbod van rechtsmisbruik (art. 1.10 BW) speelt bij de verjaring,¹⁰¹ zien we geen bezwaar om de "wet" in artikel 2229 Cc/BW ruim te interpreteren.

23. Toepassing van definities op verkrijgende verjaring van de familienaam. Men kan zich nog afvragen in welke mate een gebeurlijke verkrijgende verjaring van de familienaam in België zou beantwoorden aan de wettelijke definities. Artikel 3.26, eerste lid BW definieert sinds 1 september 2021 de verkrijgende verjaring als "een wijze waarop de eigendom van een goed of zakelijk gebruiksrecht wordt verkregen door bezit, met de hoedanigheden vereist in artikel 3.21, dat gedurende een bepaalde tijd heeft voortgeduurd." Het vroegere artikel 2229 oud BW is opgeheven; artikel 2219 oud BW is nog gehandhaafd. Hieruit afleiden dat de verkrijgende verjaring louter vermogensrechtelijk is, is echter een te beperkende opvatting van de verkrijgende verjaring: alle subjectieve rechten (althans alle subjectieve rechten die gedurende een langere tijd kunnen uitgeoefend worden) komen principieel in aanmerking voor verkrijgende verjaring (zie nr. 1.). De toelichting van boek 3 verduidelijkt dat "de verkrijgende rol van het bezit enkel vermeld [wordt] voor de zakelijke rechten, en behoudens wettelijke uitzonderingen in dit Boek."¹⁰² De naam is geen zakelijk recht (zie nr. 22.), zodat ze niet gebonden is door de beperkende definitie van artikel 3.26, eerste lid BW. Er zijn ook voorbeelden van verkrijgende verjaringen buiten het goederenrecht en zelfs buiten het vermogensrecht. Aldus is er een verkrijgende verjaring van de Belgische nationaliteit geweest (zie nr. 1.). Ook het erfgenaamschap, dat geen zakelijk recht is, kan door verkrijgende verjaring verkregen worden (zie nr. 1.). Daarnaast moet nog opgemerkt worden dat boek 3 BW subsidiair is (art. 3.2 BW): het doet geen afbreuk aan de regels opgenomen in andere rechtstakken.

⁹⁵ "La prescription est un moyen d'acquérir ou de se libérer par un certain laps de temps, et sous les conditions déterminées par la loi."

⁹⁶ "Pour pouvoir prescrire, il faut une possession [...]."

⁹⁷ Cass. 29 januari 1926, *Pas.* 1926, I, 198 (impliciet; de naam is een persoonlijkheidsrecht dat uit de afstamming voortvloeit); R. SAVATIER, "[Le pseudonyme]" (noot onder Parijs 23 mei 1924), *D.* 1925, II, 9; E. KRINGS, concl. voor Cass. 30 januari 1987, *RW* 1986-87, kol. (2357) 2358-2359; N. DEBRUYNE, *Commerciële exploitatie van de menselijke afbeelding, naam en stem*, Brugge, die Keure, 2021, 58 e.v., nrs. 55 e.v.

⁹⁸ Cass. fr. 10 maart 1862, *D.* 1862, I, 219; Cass. fr. 17 november 1891, *D.* 1893, I, 244; Kh. Antwerpen 27 april 1905, *Pas.* 1906, III, 137; T., noot onder Cass. 6 maart 1924, *Pas.* 1924, I, 236; H. BRIN, "La survie des titres de noblesse dans le droit moderne", *Rev.trim.dr.civ.* 1969, (205) 209; P. LECOCQ, "De la prescription acquisitive abrégée: autour et alentour du juste titre" (noot onder Cass. 7 september 2001), *RCJB* 2003, (428) 431, nr. 5; F. LAROCHE-GISSEROT, "Nom – Prénom" in *Répertoire civil Dalloz*, 2020, nr. 160. Zie ook H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, *Théorie des droits et des lois. Les personnes. La famille*, Brussel, Bruylant, 1948, 358-359, nr. 297.

⁹⁹ Vgl. E. GULDIX, *De persoonlijkheidsrechten, de persoonlijke levenssfeer en het privéleven in hun onderling verband*, Brussel, doctoraal proefschrift VUB, 1986, 81-82, nrs. 170-173.

¹⁰⁰ E.H. PERREAU, "De la longue possession en matière de nom patronymique", *Rev.trim.dr.civ.* 1905, (65) 81.

¹⁰¹ N. CARETTE en J. VAN DE VOORDE, "Rechtsmisbruik in het zakenrecht. *Capita selecta*" in J. ROZIE, A. VAN OEVELEN en S. RUTTEN (eds.), *Rechtsmisbruik*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (71) 77-89, nrs. 6-21.

¹⁰² Toelichting bij het wetsvoorstel houdende invoeging van Boek 3 "Goederenrecht" in het nieuw Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer, 2019-20, nr. 55-0173/001, 62.

24. Afwijzing van bezit gegrond op aanmatiging: relevantie? Zoals gezegd, moet het bezit van een naam aangevat zijn zonder dat die naam (onrechtmatig) is aangematigd of geïsurpeerd. Er is rechtsleer die daaruit afleidt dat de verwerving van een naam door het bezit geen verkrijgende verjaring kan zijn, omdat die – althans in de dertigjarige vorm – juist ook aanmatigingen en usurpaties dekt.¹⁰³ Artikel 2262 oud BW bepaalt immers dat de exceptie van kwade trouw niet ingeroepen kan worden tegen degene in wiens voordeel de verjaring loopt.

Deze redenering wordt gelogenstraft door talrijke elementen. Om te beginnen zijn er in het huidige Belgische en Franse recht reeds verkrijgende verjaringen die de goede trouw vereisen (art. 2265 oud BW = art. 2272, tweede lid Code civil; art. 3.27 BW laat de lengte van de termijn technisch gezien van de kwade trouw afhangen, maar dat versterkt veeleer het argument). Rechtshistorisch gezien werd vaak de goede trouw van de bezitter vereist, zelfs wanneer hij beroep deed op de dertigjarige verjaring, vermoedelijk onder invloed van het canonieke recht.¹⁰⁴ Het Brusselse gewoonterecht vereiste zelfs de goede trouw wanneer beroep werd gedaan op het bezit sinds mensenheugenis, wat opmerkelijk is omdat dergelijk bezit traditioneel geacht werd een titel te scheppen, zelfs wanneer de gewone verjaringen niet toegepast konden worden.¹⁰⁵ Het canonieke recht vereist ook nu nog de goede trouw bij de verkrijgende (én de bevrijdende¹⁰⁶) verjaring, zowel bij aanvang als gedurende de volledige termijn.¹⁰⁷ Het doet dat sinds minstens 1215, aangezien toen het Vierde Lateraans Concilie er een canon over opnam.¹⁰⁸ Men kan bezwaarlijk beweren dat al die verjaringen geen echte verkrijgende verjaringen zijn.

25. De termijn? De termijn van de verkrijgende verjaring van de familienaam is onbepaald, zodat de rechter moet oordelen of het bezit voldoende langdurig is geweest. Dit zou ook kunnen pleiten tegen de kwalificatie van de verkrijging van de familienaam door langdurig bezit als een verkrijgende verjaring, hoewel we dit argument niet zijn tegengekomen. Elders hebben we evenwel gezien dat een verjaringstermijn niet noodzakelijk bepaald moet zijn, hoewel hij dat in de meeste gevallen wel is.¹⁰⁹ De onbepaaldheid van de termijn is dus niet relevant.

26. Belangrijke verschilpunten met de vermogensrechtelijke verkrijgende verjaring. De verkrijging van de familienaam door langdurig bezit is dus een verkrijgende verjaring. Niettemin moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de vermogensrechtelijke verkrijgende verjaring en de verkrijgende verjaring van de familienaam. Het Franse Hof van Cassatie benadrukt dat de regels inzake de vermogensrechtelijke verkrijgende verjaring niet van toepassing zijn op de verkrijgende verjaring van de familienaam (zie nr. 16.). Belangrijke verschilpunten zijn de termijn, de vereiste van goede trouw en in het algemeen de zeer ruime appreciatiebevoegdheid van de rechter.

¹⁰³ A. CHAMOULAUD-TRAPIERS, "La possession du nom patronymique", *D.* (Recueil), 1998, (39) 42-43, nr. 15. Zie over de behandeling van de verjaringsbezitter te kwader trouw J. VAN DE VOORDE, B. HOOPS en E. MARAIS, "De verkrijgende verjaring door de bezitter niet te goeder trouw. Een driespraak tussen België, Nederland en Zuid-Afrika", *TPR* 2020, (97) 97-170.

¹⁰⁴ Ph. GODDING, *Le droit privé dans les Pays-Bas méridionaux du 12e au 18e siècle*, Brussel, Académie royale de Belgique, 1991, 252, nr. 456; P. OURLIAC en J. DE MALAFOSSE, *Histoire du droit privé*, II, *Les biens*, Parijs, Presses universitaires de France, 1971, 305, nr. 167. Zie over het canonieke recht bv. J.P. BEAL, J.A. CORIDEN en Th.J. GREEN, *New Commentary on the Code of Canon Law*, New York, Paulist Press, 2000, 230-231.

¹⁰⁵ Ph. GODDING, *Le droit privé dans les Pays-Bas méridionaux du 12e au 18e siècle*, Brussel, Académie royale de Belgique, 1991, 251, nr. 451.

¹⁰⁶ Daar zou de goede trouw erin bestaan dat de schuldenaar niets doet om de schuldeiser te verhinderen te genieten van zijn recht: E. JOMBART, *Manuel de droit canon. Conforme au Code de 1917 et aux plus récentes décisions du Saint-Siège*, Parijs, Éditions Beauchesne, 1958, 451, nr. 851.

¹⁰⁷ Canon 198 CIC; E. JOMBART, *Manuel de droit canon. Conforme au Code de 1917 et aux plus récentes décisions du Saint-Siège*, Parijs, Éditions Beauchesne, 1958, 451, nr. 851.

¹⁰⁸ Zie R.G.W. HUYSMANS, *Algemene Normen van het Wetboek van Canoniek Recht*, Leuven, Peeters, 1993, 352, tekst en vn. 2.

¹⁰⁹ J. VAN DE VOORDE, *De verkrijgende verjaring*, Brugge, die Keure, 2019, 256-257, nrs. 717-718.

V. Naar een verkrijgende verjaring van de familienaam in België?

27. Wenselijkheid? In de huidige stand van het Belgische recht lijkt er weinig vraag te zijn naar de verkrijgende verjaring. Naamdragers die willen terugkeren naar hun oude naam, hebben er weinig aan. Naamdragers die zich willen verweren tegen een rechtsvordering tot verbetering van hun geboorteakten kunnen vaak beroep doen op de cassatierechtspraak die inhoudt dat men enkel kijkt naar de geboorteakte van de onmiddellijke naamgever (zie nr. 5.). In de praktijk zijn er ook weinig gevallen waarin de verkrijgende verjaring van de familienaam tot een andere uitkomst zou hebben geleid, omdat het zeldzaam is dat een familie lange tijd de verkeerde naam draagt en zich dan moet verweren tegen een rechtsvordering tot betwisting van die naam.

De genoemde cassatierechtspraak is echter controversieel en het is mogelijk dat ze verlaten wordt (zie nr. 8.). Andere mechanismen die langdurig bezeten namen beschermen, schieten ook tekort. Een opportuniteits-toetsing in het kader van het belang garandeert niet dat een langdurig bezit gehonoreerd zal worden, want het kan blijken dat de eiser wel degelijk een voldoende belang heeft en bovendien is de grondslag van de opportuniteitstoetsing onzeker (zie nr. 9.). De administratieve procedure inzake naamsverandering veronderstelt dat er geen derden zijn die geschaad worden en noodzaakt een zekere tijd alvorens de voormalige naamdragers opnieuw de naam in kwestie kunnen gebruiken (zie nr. 10.).

28. Een verkrijgende verjaring buiten de wet om? *A priori* vereist de verkrijgende verjaring van de familienaam een wetswijziging. De naam is buiten de handel (zie nr. 5.), zodat hij onverjaarbaar is (art. 2226 oud BW). Men kan hieraan wel voorbijgaan, zoals Frankrijk toont, maar openlijk ingaan tegen de wet kan bezwaarlijk als een elegante oplossing beschouwd worden.

Het buiten de handel zijn is op zichzelf minder beslissend dan men zou denken. Het buiten de handel zijn wordt immers vaak gemoduleerd in functie van de doelstelling van het buiten de handel plaatsen.¹¹⁰ Concreet zijn de onbeschikbaarheid en onverjaarbaarheid van voorwerpen buiten de handel vaak niet absoluut. Aldus wordt ook de verkrijgende verjaring van zakelijke rechten op het openbaar domein – dat eveneens buiten de handel is – aanvaard, mits deze zakelijke rechten verenigbaar zijn met de bestemming van het openbaardomeingoed in kwestie.¹¹¹ De aanvaarding van de verkrijgende verjaring van de familienaam in Frankrijk is een ander voorbeeld hiervan. Hoger zagen we ook reeds dat de beperkende definitie van de verkrijgende verjaring in artikel 3.26, eerste lid BW niet doorslaggevend is (zie nr. 23.).

29. Vormgeving? Indien men kiest om de verkrijgende verjaring van de familienaam mogelijk te maken in België, moet het regime hiervan uitgewerkt worden. Hierbij zijn er twee vraagstukken die bijzondere aandacht vereisen: de termijn en de goede trouw.

Normaliter wordt de termijn van de verkrijgende verjaring uitgedrukt in een aantal jaren (of in voorkomend geval andere tijdseenheden zoals maanden). In Frankrijk wordt dat ook gedaan, waarbij meestal gekozen wordt voor een termijn van 100 jaar. Men zou ook een andere termijnbepaling kunnen gebruiken, zoals § 1471 *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Oostenrijk) aantoon. Deze § bepaalt dat zelden uitgeoefende rechten (zoals het recht om een pastoor te benoemen of iemand te verplichten bij te dragen tot het herstel van een brug) door verjaring verkregen worden indien binnen een tijdsbestek van minstens 30 jaar het recht minstens 3 keer uitgeoefend kon worden, en dit telkens ook uitgeoefend is.¹¹² Vertaald naar de fami-

¹¹⁰ J. VAN DE VOORDE, "Les choses hors commerce", *JT* 2023, (2) 11, nr. 50.

¹¹¹ M. LERNOUT en J. VAN DE VOORDE, "Acquisitive Prescription of Public Domain Goods (Government Property) in Belgium, France, the Netherlands and England" in B. HOOPS, R. KOOLHOVEN en L. ROSTILL (eds.), *Property Law Perspectives V*, Den Haag, Eleven International Publishing, 2017, (69) 78-79, nr. 24.

¹¹² "Bey Rechten, die selten ausgeübt werden können, z. B. bey dem Rechte, eine Pfründe zu vergeben, oder jemanden bey Herstellung einer Brücke zum Beytrage anzuhalten, muß derjenige, welcher die Ersitzung behauptet, nebst einem Verlaufe von dreyßig

lienaam zou dat inhouden dat de naam in de geboorteakte¹¹³ van minstens 3 generaties is opgenomen in een tijdsbestek van minstens 30 jaar.

De goede trouw wordt normaliter niet als vereiste opgelegd bij lange verkrijgende verjaringen (art. 2262 oud BW; art. 3.27 BW). In Frankrijk wordt ze wel vereist voor de verkrijgende verjaring van de familienaam (zie nr. 19.). We denken niet dat dit na te volgen is.¹¹⁴ Er zijn meerdere redenen voor de verkrijgende verjaring van de familienaam, zoals de band van familieleden met hun naam (zie nr. 7.) of het in overeenstemming brengen van de juridische toestand met de feitelijke toestand (zie nr. 1.). Deze redenen bestaan ongeacht of de familienaam in kwestie te goeder dan wel te kwader trouw in bezit genomen is. Bovendien zijn de personen die de verkrijgende verjaring van de familienaam inroepen, gewoonlijk niet degenen die te kwader trouw gehandeld hebben. De (zeer) lange verjaringstermijnen zorgen daarvoor. Het afschrikwekkende effect van de sanctie heeft dus weinig invloed op de dader. De (zeer) lange verjaringstermijnen zorgen er ook voor dat de bezitters een grote mate aan legitimiteit opbouwen: het langdurige bezit maakt het maatschappelijk steeds minder aanvaardbaar dat de bezitter uit zijn bezit ontzet wordt. Al deze redenen pleiten tegen het vereisen van de goede trouw voor de verkrijgende verjaring van de familienaam. Wel kan de goede trouw zonder problemen vereist worden voor begunstiging van de bezitter; men moet die immers in zekere mate verdienen. Men kan dan denken aan een kortere verjaringstermijn.

VI. Besluit

30. Hoewel de onveranderlijkheid van de naam in België en Frankrijk gedurende lange tijd voortvloeide uit identieke teksten, hebben ze een duidelijk uiteenlopende opvattingen met betrekking tot de verkrijgende verjaring van de familienaam. In België wordt deze verkrijgende verjaring niet aanvaard, in Frankrijk wel. Het Franse recht heeft een uitgebreide casuïstiek opgebouwd, die er grotendeels op neerkomt dat de rechter een ruime appreciatiemarge heeft om te beslissen of een verkrijgende verjaring van een familienaam heeft plaatsgehad en welke gevolgen hieraan gehecht moeten worden.

In welke mate moet België dan het Franse voorbeeld volgen? Momenteel wordt de functie van de verkrijgende verjaring van de familienaam – verhinderen dat personen een sinds lang gedragen familienaam moeten opgeven – vervuld door de opvatting van het Hof van Cassatie dat men enkel kijkt naar de geboorteakte van een naamgever (de ouder(s)) om te bepalen of de naamkrijger (zijn/hun kind) de juiste naam heeft gekregen. Problematisch is dat deze opvatting ernstig betwist wordt door een deel van de rechtspraak – met inbegrip van het Grondwettelijk Hof – en van de rechtsleer.

Het belang kan ook een hinderpaal zijn voor een rechtsvordering tot verbetering van de geboorteakte. Sommige rechtsleer bepleit een opportuniteitstoetsing, maar de grondslag van een dergelijke toetsing is onduidelijk en betwistbaar.

Een administratieve procedure inzake naamsverandering kan ook soelaas brengen, maar zal slechts gebruikt worden nadat een rechtsvordering tot verbetering van de geboorteakte al ingewilligd is. Bovendien is er de kans dat er schade is voor een derde (bv. degene die de rechtsvordering tot verbetering van de geboorteakte had ingesteld).

De verkrijgende verjaring maakt het mogelijk om families die gedurende lange tijd de ‘foute’ familienaam hebben gedragen, te beschermen zonder gebukt te gaan onder de gebreken van de andere mechanismen

---

Jahren, zugleich erweisen, daß der Fall zur Ausübung binnen dieser Zeit wenigstens drey Mahl sich ergeben, und er jedes Mahl dieses Recht ausgeübt habe."

¹¹³ Dit is immers de akte die dient om de familienaam vast te stellen: Cass. 28 maart 1958, RW 1959-60, kol. 243.

¹¹⁴ Vgl. voor de vermogensrechtelijke verkrijgende verjaring J. VAN DE VOORDE, B. HOOPS en E. MARAIS, "De verkrijgende verjaring door de bezitter niet te goeder trouw. Een driespraak tussen België, Nederland en Zuid-Afrika", TPR 2020, (97) 97-170.

die dezelfde functie vervullen. Voor zover men deze functie wenselijk acht, is de invoering van de verkrijgende verjaring van de familienaam dus wenselijk.

Niettemin past nog een kanttekening. De praktische noodzaak van de verkrijgende verjaring lijkt beperkt. In België is er weinig rechtspraak die gevallen betreft waar een familie een sinds lang gedragen familienaam verliest. Ook in Frankrijk ziet men die rechtspraak in belang verminderen. Diverse factoren verklaren dit vermoedelijk. In de eerste plaats wordt de burgerlijke stand thans beter gehouden dan vroeger en zijn er minder problemen dan vroeger met het doorgeven van namen in afstammingsrelaties buiten het huwelijk. Daarnaast ziet men dat het aannemen van een foute naam relatief vaak verband houdt met adellijke namen. In de 19^e eeuw had de adel nog een groot maatschappelijk aanzien. Dat is thans verminderd, zodat het zich aanmeten van een adellijke naam minder interessant wordt. Waar wel nog een probleem kan rijzen, zijn gevallen waar iemand gedurende meerdere decennia een naam heeft gedragen en vervolgens geen recht op die naam meer heeft. Men kan denken aan de echtgenote die steeds de naam van haar echtgenoot heeft gebruikt, maar vervolgens scheidt. De verkrijgende verjaring van de familienaam in Frankrijk is duidelijk niet bedoeld om dergelijke gevallen te regelen, omdat de verjaringstermijn minstens 60 jaar bedraagt, vaak zelfs 100 jaar. Of een verkrijgende verjaring in dergelijke gevallen wenselijk is boven een andere oplossing zoals een rechterlijke machtiging, kan men zich afvragen.